

אֲב הַרְחֵמִים הוּא יִרְחֵם עִם עַמּוּסִים וַיִּזְכּוֹר בְּרִית אֲיָתָנִים.
וַיִּצִל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשְּׁעוֹת הָרָעוֹת...

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

הגיליון מוקדש בכאב רב לעילוי-נשמתו של מורי-חמי, לב רחום וחונן, אהב את התורה בכל ליבו, נפשו ומאודו, הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל, אותו אהבתי בכל ליבי. ת. נ. צ. ב. ה.

משפטים

תשפ"ה

גיליון מס'

726

על השולחן

הרב אברהם ישראל פרידמן

חבש

כובע לראשו

1.

"אשר תשים לפניהם. אמר לו הקב"ה למשה: לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים, עד שתהא סדורה בפניהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו; לכך נאמר אשר תשים לפניהם - כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם..." (שמות כ"א, א')

"כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם" - מאי משמע?

קורה הרבה שנערים אוהבים 'מפרשים', גם אם לא תמיד יש להם הכלים להבין את פשר דבריהם, והרמ"ם שאוהבים 'להעמיס' הרבה רעיונות למדניים על הסוגיה - עונים על הביקוש ומשגרים רעיונות עמוקים לכל עבר, הגדרות גאוניות של ראש לראשי הישיבות רבי שמעון. כך, שני הצדדים יוצאים מרוצים.

אלא מה? שהנער שלומד בכיתה ח', ועומד על מפתנה של הישיבה-קטנה (אולי אפילו כובע וחליפה הוא עטוי) רוצה להרגיש כבר 'ישיבה-קטנה' והוא מלהטט בין ספרי הלומדעס'. ומי בכלל מדבר על הנער הצנום והשתקן שיושב בירכתי הכיתה ומרגיש בארץ לא-זרועה. כלום הוא לא מבין. אלו מלמולים חסרי-פשר מבחינתו. התפקיד של המלמד אינו

מענה מקי-תורה צייר הכנה. ידע לפי מי אתה עומד

מענה לרמתו של הילד כדי שיבין את הסוגיה עד-תום.

2.

לא-מזמן הזכרתי מעל בימה זו את הדיאלוג שהיה לי כנער שכותב 'ביאורים בסוגיית שליחות' (גמרא קידושין מא, ב) עם שכן תלמיד-חכם.

היה זה בשעות הצהריים של ימי כיתה ח'. ישבתי בגפי בבית המדרש הוותיק צא"י הסמוך לבית-הוריי וסיכמתי ביאורים על הסוגיות של שליחות בגמרא קידושין מא, ב ואילך. תרתי אחרי ספר 'שערי יושר' כדי לראות את החקירה הנודעת של ראש ישיבת גרודנא בגדר 'שלוחו של אדם כמותו', חקירה שכולם דשו בה, ואין כאן המקום.

ואז אחד הלומדים, שכן לבניין הוריי, פגשני וגער בי: "רבי שִׁמְעוֹן" - האיר - "לומדים רק בגיל עשרים".

בתחילה נעלבתי, כאילו שערי תורתו של ראש לראשי-הישיבות נעולים בפניי. "מה, הלא כבר יש לי כובע וחליפה..." - הרהרתי בעצמי.

אבל כיום אני מבין במה דברים אמורים. 'שערי יושר' זה לא רק טקסט. צפון שם הרבה עומק. ואין עניין לדקלם סתם. צריך שיהיו לי כלים להבין - באמת - את התורה העיונית שלו. אין עניין להראות שאני יודע 'מפרשים' בלי להבינם כיאות.

זוהי המשימה החינוכית של 'לפניהם'.

... הציווי הוא
להפשיט את
פירוש הגמרא
בצורה שתובן
לכל ילד
בכיתה

הפנקסו של החנך

דילמות הינוכיות אקטואליות

חיבוק

בצרכנייה

הגה"ח רבי יעקב שוויכה
שליטא אודות משנתו
החינוכית של חמיו הגאון
החסיד רבי שמעון אליטוב
זצ"ל - ראש ישיבת נוז
מאיר וחרב מונעת הרבנות
הראשית

יום אחד חמי ע"ה הגיע לישיבתו - ישיבת 'עוז
מאיר' - עם תלמיד חדש.

מתברר שהייתה באזור צרכנייה שהסתובבו בה
נערים שנפלטו מהמסגרת, וחמי הגיע לשם,
דובב את אחד הנערים, חיבק אותו בחום והלה
נשבה בקסמו. הוא שאל אותו היכן הוא לומד
ומשגילה כי אין לו מסגרת, פנה אליו והציע לו
ללמוד בישיבה שלו. וכך בבת-אבת הנער, עם
כל המראה שלו, נכנס לישיבה.

למחרת אמו של הנער טלפנה לחמותי ואמרה
לה: "דעי לך, אביו מעולם לא חיבק אותך.
החיבוק שבעלך נתן לו הוא החיבוק הראשון
שהוא קיבל בחייו. מה פלא שזה מה שהכניס
אותו לישיבה?"

זה לא היה מעושה, כדי שהתלמיד ייבחר להגיע
לישיבה. חמי באמת אהב כל אחד, ודווקא בגלל
שהנער הכיר בכך - הסכים ללכת אחריו.

לאחר מכן, כשביקרנו אצל חמי בחג הפסח
פגשנו בנער, הוא לא היה נראה צדיק-תמים
כלל. אבל חמי הסביר לנו כי הוא פשוט לא
ראה בו כל בעיה. הוא פשוט ראה בו רק את
הטוב שבו וכך החזירו בעבותות-אהבה למוטב.

תלמודא

חושג תלמודי אחד

א. י. פ.

סיפור המכולת השכונתית

בעבר כבר נגענו קלות בסוגיית 'טרשא דרב פפא'
כאשר אדם מוכר מוצר כיום ומבקש בעדו מחיר יקר יותר
בעתיד (מבלי להזכיר כי כיום המחיר יהיה זול), שלדעת רב
פפא הדבר מותר. (הקציצה המדוברת נוגעת למשל
בשאלה מעשית: כאשר למשל האדם הולך לחנות לרכוש
מקרר והוא שואל מה מחירו ובעל-החנות משיבו: תלוי
כיצד אתה משלם, במזומן או בתשלומים, תוך שהוא מפרט
לו את הפרשי התשלומים, שזוהי 'דיבית' למעשה שכן ניכר
באופן חד-משמעי שהתשלום היקר בגין התשלום המאוחר
הוא בגין המתנת-המעוט).

הגמרא מסבירה מדוע אסור 'להרבנות על השכר' והיינו,
לבקש תשלום יקר-יותר בגין תשלום בהקפה, בניגוד
לשכירות שם הדבר מותר: משום שבמכר בשעת הקניין
עשוי הלוקח לשלם לו את השכר, ואם מרבה לו על תשלום
באיחור, ניכר הדבר שמשום המתנת-המעוט עושה כן,
בניגוד לשכירות שמשלתמת רק בסוף וממילא אין המתנת
מעוט כאשר משלם בסוף במחיר יקר יותר, שכן זהו
המחיר, ואיפכא - אם משלם היום במזומן בוול, טובה הוא
עושה.

נראה לחדד ולהסביר זאת לאור מה שהעמדנו כאן בעבר
(וראיתו אמש בספר 'דרכי דוד') כי איחור תשלום במכירה
אין פירושו רק שבהיות והתשלום עשוי להיות מידי אחרי
שמוכן שהתשלום הוא בגין המתנת-המעוט; אלא שמיד
לאחר מעשה המכירה, אם הלוקח לא שילם את התשלום
הרי שאנחנו רואים זאת כביכול הכסף הזה שבידי - הוא
מלווה שנתן לו המוכר, וממילא התשלום היקר-יותר נידון
'כדיבית' של הלוואה. זאת בניגוד לשכירות שם מלכתחילה
זמן התשלום הוא בסוף השכירות, כך שהכסף שנמצא כיום
ביד המשיכר, שלו הוא לגמרי, ורק בסוף יצטרך לשלם, כך
שאינו כאן 'מלווה' לאותו הכסף. והבן.

אבל היה מקום עימנו לחקור באשר ליסוד זה האם
ההגדרה שמכירה מחייבת תשלום מידי, זה בגלל שכך הוא
דרך העולם, וכפי שמשמע מוסס הגמרא שהמוכר מצפה
לתשלום כעת, משום שנתן הוא את המוצר, וכך היא צורת
המכירה. או שמא שזהו מהלכות משטי הממון שהתשלום
בגין מוצר צריך להיות לאלתר, וזוהי צורת המקח.

ההבדל בין הצדדים הינו לגבי מה שמקובל כיום
במכולת השכונתית למכור בהקפה תוך רישום מפורט של
החובות לתשלום למכולת שחייבות המשפחות (לעיתים
גם הילד נשלח לרכישת מוצרים 'על החשבון'). כאן
השאלה האם כאשר המוכר מציע מחיר מופחת מהרגיל
לרוכשים במזומן, האם הדבר אסור משום ריבית, שכן בכך
הוא בעצם מגלה כי על התשלום בהקפה, הוא גובה תשלום
נוסף בגין עגמת-הנפש של המתנת המעות.

שורש השאלה, כאמור: האם כאן, במכולת, שהמנהג
הרווח הינו שצורת-התשלום היא בהקפה, הרי שנדון
תשלום כזה כשכירות ש'אינה משלתמת אלא לבסוף'
וממילא גם אם מתברר שהמוכר לוקח יותר ייתכן והוא
המחיר הרשמי, ולא בגלל המתנת-המעוט, כי הוא מראש
מוכן לאחר את התשלום אצל כמעט כולם. או שמא יש
לטעון כי הסיבה שמכירה מחייבת תשלום מידי אין זה בגלל
בגלל דרך-העולם, התלוי בשינוי הנסיבות, אלא שזהו בגלל
שכך צורת המכר על-פי משפטי הממון, וממילא ניכר כי
התשלום בהקפה במחיר היותר-יקר, הוא בשל העיכוב
בתשלום.

וראיתי מביאים בשום האגרות משה' שאכן הצעת
מחיר מוזל למשלמים במכולת במזומן וללא הקפה, אסורה
משום ריבית. וכן ראיתי מביא בספר 'היכל הוראה' להגאון
הפוסק רבי משה ברנדסדורפר שליט"א.

חמי ע"ה בדיבוריו - יצר מציאות.

הוא היה מדבר טוב על אנשים ובכך
מגלה אצלם את הטוב הטמון בהם.

סיפור נוסף ששמענו לאחרונה על
תלמיד אחד שלמד אצלו בהיותו
באנרגיניה.

התלמיד לא היה מהתלמידים הטובים -
בלשון המעטה - וכשהגיע שעת
המבחן הוא פשוט ישב עם גמרא
מתחת לשולחן והעתיק מתוכה את
התשובות, אחת לאחת.

חמי כתב לו ציון 100 ואף הוסיף בצד
המבחן: "מעולה". באיזשהו שלב
התלמיד הרגיש לא נעים וניגש אליו
להודות כי העתיק את התשובות.

חמי אמר לו: "אתה חושב שלא ראיתי
את הגמרא שלך מתחת לשולחן?
כתבתי לך 'מעולה' כי התברר שיש לך
אכן כישרון ללימוד הגמרא וידעת
מעולה כיצד לנתח מיד את שורות
הגמרא שקראת ולהפוך אותן לתשובה
במבחן. וכך המשיך לשבח אותו.

הנער הסמיק. אך מאז נכנס לו לראש
שיש לו כישרון בלימוד הגמרא והוא
החל ללמוד.

כיום הזה, כשהוא כבר בעל בעמיו,
מידי יום כשהוא מסיים את עבודתו
הוא יושב ללמוד גמרא, ואף לומד בכל
רגע פנוי שמזדמן לו.

חמי ע"ה יצר באמצעות דיבורו
מציאות חיובית.

הלך הוא בדרכו של אהרון הכהן, עליו
מסופר: "כשהיה אהרון מהלך בדרך,
פגע בו אדם רשע. נתן לו שלום. למחר
ביקש אותו האיש לעשות עבירה,
אומר: 'אוי לי, איך אשא ואראה את
אהרון.. בושתי הימנו. שנתן לי
שלום..'. (פירוש תוספות יום-טוב
אבות א, י"ב על המשנה "אוהב את
הבריות ומקרבן לתורה")

על דרך זה גם צורך הדיבור הנעימה בה
התאפיין. כל בקשותיו מבני-הבית היו
בנעימות, כמו: "הייתי שמח אם..";
"אני חושב שעדיף..".

כך הצליח להשפיע טוב על כל אחד
ואחד ולגלות את הטוב שבנפשו.

(מתוך: גיליון 'כי קרוב', פרשת כי-
תשא תשפ"ג).

ושוב 'נחתו' בדיוק סמוך אלינו.

"הפעם כבר לא הייתה ברירה, והתחלנו להחליף דברים עם הצד השני, והקרח התחיל להפשר. בסופו של דבר הם החליטו שאולי בכל זאת כדאי לנסות שוב, ובמהלך היומיים הללו נשברה הצלחת שם בהונגריה, והשניים החליטו שהם רוצים להינשא זה לזו.

"כל זה בא להראות לנו שכאשר שידוך צריך לצאת לפועל, הרי גם אם

ניסע ו'נברח' להונגריה, השידוך ירדוף אחרינו עד שם, וגם אם נמשיך לנסות לברוח ונחליף בית מלון, גם ל ש ם ז ה ימשיך לרדוף, כי הקב"ה הוא זה שמזווג זיווגים, והכול רק בידו... (הידברות)

שיגוך בהונגריה

לאחר סידור המזוודות במלון החדש, באנו לצאת לטייל, והנה שוב... לא יאומן, את מי אנחנו פוגשים שוב? את ההורים עם בתם

הורים לבן שנמצא בתקופת השידוכים סיפרו על הצעת נוספת שעלתה עבור בנם, אך למה שקרה בהמשך הם בהחלט לא ציפו.

"בננו הגיע לפרק השידוכים. ההצעות עלו וירדו, אבל החתונה עדיין לא נראתה באופק. הדבר מאוד כאב לנו, ובפרט לבננו היקר. לפני כחודשיים הציעו לבן שלנו שידוך מצוין, והעניינים התחילו להתקדם, והשניים נפגשו לכמה פגישות. אבל אז הודיעו לנו שהשידוך ירד מהפרק. הפעם הבן שלנו נשבר. החלטנו שזה הזמן לקחת אותו לאיזו חופשה קצרצרה להתאווורות.

"זה היה בתחילת חודש איר, והחלטנו לנסוע להונגריה. כמובן שהיה זה בהיתר של רב מובהק כהוראת שעה, לצורך שחרור מהמתח והלחץ בו היה הבן נתון באותה שעה. פנינו לסוכן נסיעות והזמנו שלושה כרטיסי טיסה, לי ולאשתי ולבני, וגם חדר מיוחד במלון לשני לילות.

"הגענו למלון, התמקמנו שם, וכשבאנו לצאת ולטייל קצת נדהמנו לראות לא פחות ולא יותר את ה... ההורים והבת איתה נפגש הבן, שסירבה להמשיך בשידוך. גם הם, כך מתברר, נסעו כדי להשתחרר קצת, והחדרים שלהם היו ממש סמוך אלינו.

"לא צריך לתאר את אי-הנעימות העצומה שהייתה לנו, במיוחד כשהתוכנית הייתה שנישאר שם במשך יומיים. אי-הנעימות הייתה עלולה לגרום לכך שבמקום שהבן ישתחרר - המצב רק יסיף לו מתח.

"התקשרנו לסוכן הנסיעות, וביקשנו ממנו למצוא לנו חדר במלון אחר, מרוחק יותר. הסוכן נענה לבקשתנו, ואכן עברנו למלון אחר. הייתה זו טרחה גדולה להעביר לשם את כל המזוודות, אבל לא הייתה לנו כל ברירה.

"לאחר סידור המזוודות במלון החדש, באנו לצאת לטייל, והנה שוב... לא יאומן, את מי אנחנו פוגשים שוב? את ההורים עם בתם. מסתבר שגם הם ביקשו בגלל אי-הנעימות לעבור למלון אחר,

לתשומת-ליבכם!

הגיליון לא יוצא במהדורת דפוס כלל. ניתן לקבל את הגיליון ללא תמורה - בשליחת דוא"ל לכתובת:
abyisrael@gmail.com

מלווה הלכה

אקטואליה מזווית יהודית

הספר החדש של יחזקאלי מציע התבוננות אחרת לגמרי ממה שמכונה 'הקונספציה', דרך עשרות סיפורים וחוויות שהיו כתובים על הקיר כל הזמן, אך בשבעה באוקטובר היכו בכולנו בהפתעה. כיצד ייתכן שישראל, הרואה את עצמה כמעצמה מערבית, הופתעה בשבעה באוקטובר? מדוע זה "ל אינו מסוגל למגר קילומטר רבוע של טרור במחנה הפליטים ג'נין, זה שני עשורים? כיצד לא הפנמנו את הכלל הראשון בכל קרב, והוא הצורך להבין מה האויב - סינוואר, ערפאת או נסראללה - מפעיל נגדנו?

<<<

ולמה אני מכביר במלל אקטואלי קר בעלון שאמור להיות תורני?

מהסיבה הפשוטה: בתקופה האחרונה הרחבנו בעלון בתורת ה'הינדיק' - הסתכלות למציאות הנמוכה בגובה העיניים, והדגשנו כמה מדובר בכלי הכרחי לחינוך הילדים, בוודאי חינוך עצמי, ובכלל בעולם התקשורת הבינאישית.

מה שמתברר כאן הוא, כי ישראל, שאולי לא מכירה את ה"שפה" של השכונה הערבית, מנסה "לנצח" בשפה שלה. וזה לא הולך. הסיפור הזה הוא טרגדיה. כי כשלא מבינים איך "מדברים" עם הצד השני - ברור שתהליך מוביל לכישלון. גם אם לא היום, אז מחר.

זה ג'יהאד. אמרתי לכם.

הכר את האויב ודע מה שתשיבנו

אין מי שלא שמע על צבי יחזקאלי, הפרשן לענייני ערבים, שעשה כבדת דרך ארוכה בחייו וזכה לשוב בתשובה.

באחרונה, ברקע המלחמה עם עזה ולבנון (והיכן לא), ובין-היתר באמצעות ספרו החדש "זה ג'יהאד. אמרתי לכם" - הוא משרטט קווים לדמותו של המזרח התיכון האיסלאמיסטי ומסביר מהי "השפה של המזרח התיכון" שאיתה צריך לדבר כדי לחשוב על "לנצח".

כיהודים מאמינים יודעים אנו כי לצערנו בכח הזרוע - זה לא יילך. רק כשהגאולה בא-תבוא נביא ל'ניצחון המוחלט', וכי כעת החלום הזה שמור לנאיביים בלבד (עד כמה שזה נשמע עצוב, אבל זו המציאות. תבדקו אותי עוד חמש שנים), אבל לשיטת גורמי הביטחון שכן ניתן "לנצח" לטווח-ארוך ולהביא לנו אוטופי שבו אין חמאס ואין חיזבאללה, ואיש תחת ותחת תאנתו באווירת שלווה סטואית - הוא מדבר ופורס את משנתו שמגיעה 'מבפנים', כמי ששוטט ב'קסבה' ויודע להסביר מהו ההלך-הרוח וכיצד מכירים את דפוס-הפעולה של האויב, כדי לנסות להביס אותו.

<<<

בין "הסכמי שלום" לטרור אכזרי שמכה בנו ללא הפסק, משרטט יחזקאלי, מי שנכח כעיתונאי וכמסתערב כמעט בכל אירוע חשוב בתקופה זו, אמירה שמתבהרת לכדי תמונה חדה וכואבת:

זה ג'יהאד. אמרתי לכם". זו מלחמת דת הרחוקה מסיום. כלי הנשק שהכנסנו לעזה טבחו בנו. בחסות השקט שאלינו שאפנו קיבלנו מלחמה. הפחד מניצחון ומהפעלת כוח גרמו להפסד בכל מלחמותינו מאז יום כיפור 73'. האם על הצג של הצבא הקטן והחכם, מופיעה פלישת ארגוני הטרור השבטיים?

שבת בצפת

דירת 5 חדרים, ממוזגת, עם יחידת-הורים מפוארת, 11 מיטות, מרפסת 25 מ"ר עם נוף מרהיב לכל הכינרת.

לפרטים, פל': 052769-7719

